NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2026-8]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

13.00.00-PEDAGOGIKA
journal.namdu.uz
PEDAGOGICAL

INGLIZ TILIDA KREATIV FIKRLASH KO‘ NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA TA’LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Abdulaxatova Shohsanam Adhamjon qizi
Namangan davlat chet tillari insituti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ingliz tili darslarida talabalarning kreativ fikrlash ko‘ nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy ta’lim texnologiyalarining o‘ rni va ahamiyati ularning bugungi kunda qay darajada amaliy qo‘ llay olish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tahlil natijlari shuni ko‘ rsatadiki, ingliz tili darslarida zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish orqali talabalarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, ularning muammoli vaziyatlarga kreativ yondashish qobiliyatini rivojlantiradi hamda mustaqil ta’lim olish ko‘ nikmalarini shakllantiradi.*

Kalit so‘ zlar: *kreativ fikrlash, ta’lim texnologiyalari, interfaol metodlar, raqamli ta’lim, innovatsion pedagogika.*

USING EDUCATIONAL TECHNOLOGIES TO DEVELOP CREATIVE THINKING SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE LESSONS

Abstract: *This article analyzes the role and importance of modern educational technologies in the development of students’ creative thinking skills in English lessons and the extent to which they can be applied in practice today. The results of the analysis show that the use of modern educational technologies in English lessons increases students’ activity in the learning process, develops their ability to creatively approach problem situations, and forms independent learning skills.*

Keywords: *creative thinking, educational technologies, interactive methods, digital education, innovative pedagogy.*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.

Аннотация: *В данной статье анализируется роль и значение современных образовательных технологий в развитии навыков креативного мышления студентов на уроках английского языка и их практическое применение на сегодняшний день. Результаты анализа показывают, что использование современных образовательных технологий на уроках английского языка повышает активность студентов в учебном процессе, развивает их способность к креативному подходу к проблемным ситуациям и формирует навыки самостоятельного обучения.*

Ключевые слова: *креативное мышление, образовательные технологии, интерактивные методы, цифровое образование, инновационная педагогика.*

KIRISH.

Hozirgi globallashuv sharoitida ta’lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biri talabalarda nafaqat nazariy bilimlarni shakllantirish, balki ularning mustaqil, kreativ fikrlash ko‘ nikmalarini rivojlantirishdan iboratdir. Shu sababli ta’lim tizimida o‘ quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, ularni muammoli vaziyatlarni mustaqil tahlil qila oladigan va samarali yechim topa oladigan shaxs sifatida shakllantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Bugungi kunda chet tillarini o‘ qitish, xususan ingliz tilini o‘ rgatish ta’lim tizimining ustuvor yo‘ nalishlaridan biri hisoblanadi. Ingliz tili xalqaro muloqot vositasi sifatida ilm-fan, texnologiya, iqtisodiyot va madaniyat sohalarida keng qo‘ llanilmoqda. Shu sababli ingliz tilini samarali o‘ qitish va ta’lim oluvchilarda til ko‘ nikmalarini rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ingliz tilini o‘ rganish jarayonida ta’lim oluvchilarning nutq faoliyatini rivojlantirish, ularning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish hamda mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

An’anaviy o‘ qitish tizimida ko‘ pincha o‘ qituvchi markazli yondashuv ustun bo‘ lib, ta’lim oluvchilar dars jarayonida passiv tinglovchi sifatida qatnashadi. Bunday yondashuv ta’lim oluvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini to‘ liq rivojlantirish imkonini bermaydi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar esa o‘ quvchi markazli ta’lim konsepsiyasiga asoslanadi. Ushbu yondashuvga ko‘ ra, ta’lim jarayonining faol ishtirokchisi sifatida bilimlarni mustaqil ravishda o‘ zlashtirishi, muammolarni tahlil qilishi va yangi g‘ oyalar ishlab chiqishi zarur.

Kreativ fikrlash – bu shaxsning muammoli vaziyatlarga yangicha yondashish, noodatiy yechimlar topish va yangi g‘oyalar yaratish qobiliyatidir. Pedagogika va psixologiya fanlarida kreativlik shaxsning muhim intellektual xususiyatlaridan biri sifatida qaraladi. Kreativ fikrlashni rivojlantirish ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga, o‘quvchilarning bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishiga hamda ularni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llashiga yordam beradi.

Ingliz tilini o‘rganish jarayonida kreativ fikrlash alohida ahamiyatga ega. Chunki tilni o‘rganish nafaqat grammatik qoidalarni yodlashni, balki ularni turli kommunikativ vaziyatlarda erkin qo‘llashni ham talab qiladi. Talabalarning kreativ fikrlashi rivojlangan bo‘lsa, ular yangi so‘z va iboralarni turli kontekstlarda qo‘llashga, o‘z fikrlarini erkin ifoda etishga hamda muloqot jarayonida faol ishtirok etishga intiladilar. So‘nggi yillarda ta’lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishga katta e’tibor qaratilmoqda. Ta’lim texnologiyalari o‘quv jarayonini samarali tashkil etish, o‘quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtirish hamda ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta’lim tizimiga kirib kelishi o‘quv jarayonini yangi bosqichga olib chiqdi. Multimedia vositalari, raqamli ta’lim platformalari, interfaol taqdimotlar hamda onlayn ta’lim resurslari ingliz tili darslarini yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi. Bunday texnologiyalar o‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, ularning mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantiradi hamda kreativ fikrlashini rag‘batlantiradi.

Interfaol metodlar – aqliy hujum, rolli o‘yinlar, munozara, loyiha asosida o‘qitish kabi usullar o‘quvchilarning ta’lim jarayonidagi faol ishtirokini ta’minlaydi. Ushbu metodlar orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifoda etish, muammolarni tahlil qilish va yangi g‘oyalar yaratish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Shu nuqtai nazardan ingliz tili darslarida zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning kreativ fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari o‘quv jarayonini innovatsion asosda tashkil etish imkonini beradi hamda o‘quvchilarning ta’lim jarayoniga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi ingliz tili darslarida zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish orqali ta’lim oluvchilarning kreativ fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iboratdir. Tadqiqot doirasida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o‘quv jarayonidagi o‘rni, ularning ta’lim samaradorligiga ta’siri hamda o‘quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati o‘rganiladi.

Adabiyotlar sharhi. Ta’lim jarayonida kreativ fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish masalasi pedagogika va psixologiya fanlarida keng o‘rganilgan ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa chet tillarini o‘qitish jarayonida kreativ fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil sifatida qaraladi.

Kreativ fikrlash tushunchasi ko‘plab tadqiqotchilar tomonidan turli jihatlardan izohlangan. H. D. Brown o‘z tadqiqotlarida til o‘rganish jarayonida kreativ fikrlash o‘quvchilarning kommunikativ faoliyatini rivojlantirishga xizmat qilishini ta’kidlaydi. Uning fikriga ko‘ra, tilni o‘rganish jarayoni faqat grammatik qoidalarni o‘zlashtirish bilan cheklanib qolmasligi, balki o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan bo‘lishi lozim. Til o‘rganish jarayonida o‘quvchilar yangi so‘z va iboralarni turli kontekstlarda qo‘llash orqali o‘z fikrlarini erkin ifoda etishga o‘rganadilar.

J. Harmer esa zamonaviy til o‘qitish metodikasida o‘quvchilarning faolligini oshirish muhim ahamiyatga ega ekanligini ta’kidlaydi. Uning fikricha, interfaol metodlar, muhokama va rolli o‘yinlar o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Harmer o‘z tadqiqotlarida ingliz tilini o‘qitishda o‘quvchilarni faol muloqotga jalb qilish orqali ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish mumkinligini qayd etadi.

Til o‘qitish metodikasiga oid tadqiqotlarda kommunikativ yondashuv alohida o‘rin egallaydi. J. Richards va T. Rodgers tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda kommunikativ yondashuv chet tilini o‘qitishning eng samarali metodlaridan biri sifatida e’tirof etiladi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning real hayotiy vaziyatlarda tilni qo‘llashiga asoslanadi. Kommunikativ yondashuv orqali o‘quvchilar tilni faqat nazariy jihatdan o‘rganibgina qolmay, balki uni amaliy muloqot jarayonida qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

D. Nunan o‘z ilmiy ishlarida o‘quvchi markazli ta’lim konsepsiyasini asoslab beradi. Uning ta’kidlashicha, zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilar bilimlarni tayyor holatda qabul qiluvchi emas, balki ularni mustaqil ravishda o‘zlashtiruvchi faol subyekt sifatida qatnashishi kerak. Bunday yondashuv o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga hamda ularning mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

O‘zbekistonlik olimlar ham chet tilini o‘qitish metodikasiga oid ko‘plab ilmiy tadqiqotlar olib borganlar. Jumladan, J. Jalolov chet tilini o‘qitish metodikasiga bag‘ishlangan ilmiy ishlarida kommunikativ yondashuv va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyatini alohida ta’kidlaydi. Uning fikricha, chet tilini samarali o‘qitish uchun o‘quv jarayonida interfaol metodlardan keng foydalanish zarur.

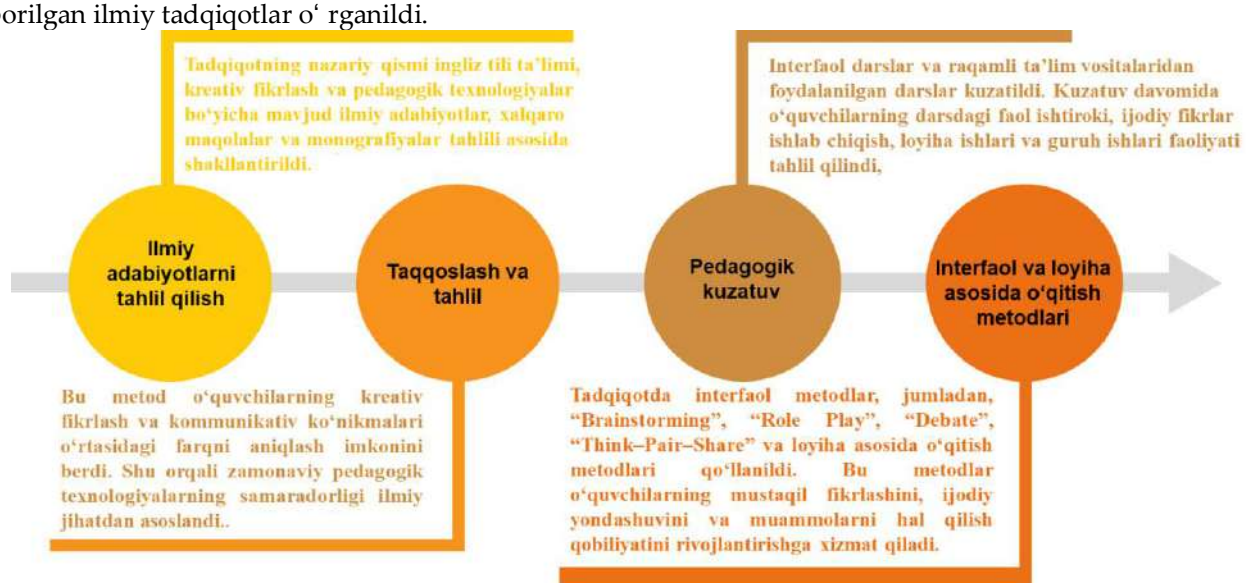
Yuqoridagi ilmiy tadqiqotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, ingliz tili darslarida zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning kreativ fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli

zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etilgan darslar o‘ quvchilarning ta’lim jarayonidagi faolligini oshiradi hamda ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Metodologiya. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi ingliz tili darslarida ta’lim oluvchilarning kreativ fikrlash ko‘ nikmalarini rivojlantirishda ta’lim texnologiyalarining samaradorligini aniqlashdan iborat. Tadqiqot jarayoni zamonaviy pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar va raqamli ta’lim vositalarining o‘ quv jarayonidagi o‘ rni va ta’sirini o‘ rganishga qaratilgan.

Tadqiqot sifatli va sifatni tahlil qiluvchi metodlardan foydalangan holda olib borildi. Sifatli metodlar o‘ quvchilarning ijodiy va muloqot faoliyatini chuqur tahlil qilish, pedagogik jarayonni kuzatish va uning samaradorligini aniqlashga yordam beradi. Tadqiqotning asosiy metodlari quyidagilardan iborat (1-rasmga qarang):

Tadqiqotning nazariy asosini pedagogika va chet tilini o‘ qitish metodikasi sohasidagi ilmiy manbalar tashkil etdi. Xususan, kommunikativ yondashuv, interfaol metodlar va axborot texnologiyalaridan foydalanish masalalari bo‘ yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar o‘ rganildi.

1-rasm.Tadqiqotning asosiy metodlari.

Yuqoridagi rasmda ko‘ rsatilgan ilmiy tadqiqot metodlari orqali ingliz tili darslarida ta’lim oluvchilarning kreativ fiklash ko‘ nikmalarini rivojlantirishni yanda kengroq imkoniyatni yaratadi.

Natijalar.Tadqiqot natijalari shuni ko‘ rsatdiki, ingliz tili darslarida interfaol metodlar va zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘ quvchilarning kreativ fikrlash ko‘ nikmalarini va kommunikativ kompetensiyasini sezilarli darajada rivojlantiradi. Kuzatuvlar va interfaol mashg‘ ulotlar natijalariga ko‘ ra, o‘ quvchilarning darsdagi faol ishtiroki, mustaqil fikrlash qobiliyati va yangi g‘ oyalar ishlab chiqish darajasi an’anaviy metodlar bilan o‘ qitilgan sinflarga nisbatan yuqori bo‘ lganligi aniqlangan.

Interfaol mashg‘ ulotlarda o‘ quvchilar “Brainstorming”, “Role Play” va “Debate” kabi usullarda faol qatnashdilar. Natijalar shuni ko‘ rsatdiki, o‘ quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyati o‘ rtacha 30–35% ga oshgan. Shuningdek, ular dars davomida yangi so‘ z va iboralarni erkin qo‘ llashga intildilar hamda o‘ z fikrlarini bayon etishda ishonch hosil qildilar.

Loyiha metodlari o‘ quvchilarga mustaqil izlanish olib borish, ma’lumotlarni tahlil qilish va natijalarni ingliz tilida taqdim etish imkonini berdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ ra, loyiha asosida ishlagan o‘ quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyati an’anaviy metodga nisbatan 40% ga oshgan. Shu bilan birga, ular o‘ zaro muloqot va guruh ishlari orqali fikr almashish ko‘ nikmalarini rivojlantirdilar.

Raqamli ta’lim vositalaridan foydalangan holda darslar o‘ quvchilarning bilimlarni o‘ zlashtirish tezligi va darsga qiziqishini oshirdi. Onlayn platformalar, interfaol testlar va video materiallar o‘ quvchilarga mavzularni mustaqil o‘ rganish va ijodiy yondashuv bilan qo‘ llash imkonini berdi. Kuzatuv natijalariga ko‘ ra, o‘ quvchilarning mustaqil fikrlash va kreativ fikrlash darajasi o‘ rtacha 25–30% ga oshgan.

Natijalar shuni ko‘ rsatadiki, ingliz tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish o‘ quvchilarning kreativ fikrlash, mustaqil fikrlash va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda an’anaviy metodlarga nisbatan samaraliroq ekan. Shu bilan birga, interfaol metodlar va raqamli ta’lim vositalari o‘ quvchilarning darsga qiziqishini oshirib, ta’lim jarayonini interaktiv va motivatsion qiladi.

Muhokama.Tadqiqot natijalari shuni ko‘ rsatdiki, ingliz tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va loyiha asosida o‘ qitish o‘ quvchilarning kreativ fikrlash ko‘ nikmalarini sezilarli darajada rivojlantiradi. Natijalarni muhokama qilish jarayonida quyidagi jihatlar alohida e’tibor talab qiladi.

Interfaol metodlar o‘ quvchilarning darsga bo‘ lgan qiziqishini oshiradi va ularni faol muloqotga jalb qiladi. Kuzatuv natijalari shuni ko‘ rsatdiki, “Brainstorming”, “Role Play” va “Debate” metodlarida o‘ quvchilarning ijodiy fikrlash darajasi an’anaviy metodlarga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo‘ lgan.

Interfaol metodlar orqali o‘ quvchilar turli muammoli vaziyatlarni mustaqil tahlil qilish va noodatiy yechimlar topish imkoniyatiga ega bo‘ ladi. Shu sababli bu metodlar kreativ fikrlashni rivojlantirishda nafaqat samarali, balki zarur hisoblanadi.

Loyiha asosida o‘ qitish o‘ quvchilarning mustaqil izlanish, ma’lumotlarni tahlil qilish va natijalarni ingliz tilida taqdim etish ko‘ nikmalarini rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘ rsatdiki, loyiha ishlari o‘ quvchilarning ijodiy fikrlash darajasini 40% ga oshirdi. Loyihalar o‘ quvchilarga o‘ zaro muloqot, guruhda ishlash va ijodiy g‘ oyalarni amalga oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, loyiha metodlari o‘ quvchilarning mustaqil fikrlashini rag‘ batlantiradi va ularni faol o‘ rganishga undaydi.

Raqamli ta’lim texnologiyalari (multimedia taqdimotlar, interfaol testlar, onlayn platformalar) o‘ quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi va bilimlarni interaktiv ravishda o‘ zlashtirish imkonini beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘ rsatdiki, raqamli texnologiyalardan foydalanish o‘ quvchilarning mustaqil o‘ rganish va kreativ fikrlash darajasini 25–30% ga oshirdi.

Natijalar shuni ko‘ rsatadiki, ingliz tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘ llash o‘ quvchilarning kreativ fikrlash, mustaqil fikrlash va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda an’anaviy metodlarga nisbatan samaraliroqdir. Shu bilan birga, interfaol metodlar va raqamli texnologiyalar o‘ quvchilarning darsga bo‘ lgan motivatsiyasini oshiradi va ularni faol o‘ rganishga undaydi.

Muhokama natijalari shuni ko‘ rsatadiki, ingliz tili darslarida ta’lim texnologiyalaridan foydalanish nafaqat o‘ quvchilarning bilim darajasini oshirishga, balki ularning ijodiy salohiyatini, mustaqil fikrlashini va guruhdagi muloqot ko‘ nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etilgan darslar pedagogik amaliyotda keng qo‘ llanishi lozim.

XULOSA

Ingliz tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘ llash o‘ quvchilarning kreativ fikrlash ko‘ nikmalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlar, loyiha asosida o‘ qitish va raqamli ta’lim vositalari o‘ quvchilarning darsga bo‘ lgan motivatsiyasini oshiradi, ularni faol o‘ rganishga undaydi va mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘ rsatdiki, interfaol mashg‘ ulotlar va loyiha ishlari o‘ quvchilarning ijodiy fikrlash darajasini an’anaviy metodlarga nisbatan 30–40% ga oshiradi. Shu bilan birga, raqamli ta’lim texnologiyalari o‘ quvchilarning bilimlarni interaktiv ravishda o‘ zlashtirishini ta’minlaydi va ularning mustaqil izlanish ko‘ nikmalarini rivojlantiradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko‘ rsatadiki, ingliz tili ta’limida zamonaviy pedagogik yondashuvlar va texnologiyalarni qo‘ llash ta’lim jarayonining samaradorligini oshiradi, o‘ quvchilarning ijodiy va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi hamda ularni mustaqil, kreativ fikrlaydigan shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘ YXATI.

1. Hamroyeva, M. F. (2024). *Ingliz tilini o‘ qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalar*. Technical Science Research in Uzbekistan, 2(11), 42–46.

2. **Ingliz tilini o‘ qitishda innovatsion metodlar**. (2024). *Ustozlar Uchun*, 62(1), 26–30.

3. Boymurodova, G. I. (2024). *Ingliz tilini o‘ qitishda zamonaviy metod va texnologiyalardan foydalanish samaradorligi*. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры.

4. Malikaxon Raximdjanova. (2025). *Ingliz tili ta’limida tanqidiy fikrlash va madaniyatlarko kompetensiyani rivojlantirish*. AEP Тадқиқотлар, 2(1), 410–416.

5. Fitria D. N., Elfiyanto S., & Schams, W. (2024). *A Literature-Based Exploration of Innovative Strategies to Improve English Language Skills in Higher Education*. International Journal of Recent Educational Research.

6. Yudha, E. K., Rudiyanto, R., & Rohman, R. (2024). *Integrating Creativity and Technology in English Language Teaching: A Systematic Review of Pedagogical Innovations and Assessment Strategies in EFL Contexts*. ELT Worldwide: Journal of English Language Teaching.

7. Richards, J. & Rodgers, T. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press. *(Asosiy metodologik manba sifatida)*

8. Harmer, J. (2007). *How to Teach English*. Longman. *(Pedagogik metodlar bo‘ yicha asosiy manba)*

9. Brown, H.D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education. *(Til o‘ rganish psixologiyasi yoritilgan manba)*

10. UNESCO. (2013). *ICT in Education Policy and Practice*. Paris. *(Axborot texnologiyalari ta’limni qo‘ llab-quvvatlash bo‘ yicha xalqaro manba).*